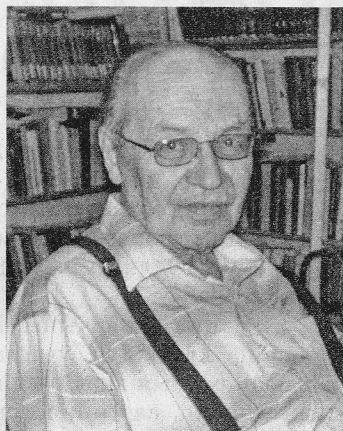

Кладачка да Алега Лойкі

Доктар філалагічных навук, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, прафесар філфака БДУ, «чалавек з сонечнай усмешкай» — гэта Алег Лойка. Студэнтамі яго былі такія таленавітыя паэты, як Яўгенія Янішчыц, Аляксей Разанаў і Віктар Ярац. Алег Антонавіч з'яўляўся куратарам іх групы ва ўніверсітэце. Балюча перажываў выключэнне з БДУ ў кастрычніку 1968 г. Разанава з Ярацам за ініцыятыву збору подпісаў пад лістом у ЦК КПБ з патрабаваннем пераводу выкладання на філфаку на беларускую мову.

Алег Лойка.

удзел у міжнароднай канферэнцыі, прысвечанай 100-годдзю (на той момант яшчэ не быў знойдзены сапраўдны запіс у метрычнай кнізе, які зрабіў Дубоўку на год маладзейшым) з дня нараджэння Уладзіміра Дубоўкі, Кузьмы Чорнага і Уладзіміра Жылкі. У мяне ўжо была назапашана пэўная колькасць дакументаў з жыцця і творчасці Уладзіміра Мікалаевіча, і я пагадзіўся.

Алег Лойка якраз быў у маёй секцыі, а пасяджэнне вёў Язэп Янушкевіч. Ад нашага аддзела ўдзельнічалі два супрацоўнікі — Людміла Сільнова і аўтар гэтых радкоў.

Канешне, з вышыні сённяшніх маіх ведаў, назапашаных дакументаў з фондаў Расійскага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва, Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва, а таксама з фондаў Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь, дакументаў з аддзела рукапісаў і старадрукаваных кніг Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук я сваё выступленне пабудоваў бы інакш. Аднак назад не вернеш, але і тое, што сказаў тады, прагучала адкрыццём.

Пасля пасяджэння секцыі Алег Антонавіч падышоў да мяне, паціснуў руку і падзякаваў, што так апантана працую над даследаваннем жыцця і творчасці яго любімага паэта. А мяне парадавала тое, што мае і яго погляды на творчасць цалкам супалі. Крыху пазней з віншавальнымі словамі да мяне падышоў і даследчык беларускай літаратуры ў Англіі Арнольд Макмілін. Тое ж самае паўтарылася і на наступны дзень канферэнцыі. Пасля заканчэння Алега Антонавіча прапанаваў мне паступіць да яго ў аспірантуру.

Я адмовіўся, а сёння шкадую. Многія лічылі за гонар быць яго аспірантам.

Пасля той канферэнцыі мае сустрэчы з ім зноў перамясціліся ў залу беларускай літаратуры. Але былі яны выпадковымі, бо ён ужо жыў у Слоніме. Пра тое, што 19 лістапада 2008 года пайшоў з жыцця, даведаўся прыкладна праз тры дні пасля пахавання. Так і спачываюць разам муж з жонкай Лідай на Слоніmsкіх могілках. Землякі паэта, даследчыка і выкладчыка паставілі ім агульны помнік. У самым горадзе ёсць вуліца Алега Лойкі.

Алег Лойка з сястрой Людмілай. Слонім, 1951 г.

Пра тое, як можна змагаўся ён з цяжкім цукровым дыябетам, перанёс 18 аперацый, я даведаўся ад унучкі Якуба Коласа Веры Міцкевіч, якая некаторы час працавала ў навуковай зале бібліятэкі.

Алег Антонавіч пісаў вершы, чытаў іх тым, хто заходзіў да яго, усміхаўся, але ўсмішка ўжо была далёка не сонечная, а смяротна хворага чалавека, змагага з хваробай, якую ён не перамог.

Такая ў мяне атрымалася кладачка да Лойкі. Не ўсе мясіны на ёй вясёлыя, але такім было і жыццё Алега Антонавіча.

Зміцер ДАВІДОЎСКИ

Пра заўчасную смерць Янішчыц Алег Антонавіч напісаў у сваім нарысе «Кладачка тоненька». Ставіўся да яго як да дачкі. Тым больш што яго дачка Антаніна таксама вучылася на філфаку БДУ і была крыху маладзейшая за Яўгенію. Алег Лойка называў яе Жэняй і нават прысвечыў верш пад назвай «Велясніца». Але ў гэтым нарысе піша не толькі пра сваіх студэнтаў і работу ў БДУ, але ўспамінае і 1939—40-я гады, Вялікую Айчынную вайну.

Калі пачынаю пісаць пра каго-небудзь з вядомых людзей, мае ўспаміны чыста прафесійныя. Заўжды першый стасункі з імі адбываліся ў зале беларускай літаратуры яшчэ старога будынка Нацыянальнай бібліятэкі. Тут выкладчыкі гістарычнага і філалагічнага факультэтаў прымалі ў студэнтаў іспыты, абмяркоўвалі курсавыя і дыпломныя праекты і г. д.

Алег Антонавіч любіў уступаць ў палеміку з доктарам філалагічных навук Міколам Ароцкам. Калі-нікалаі спрэчкі ўзнікалі ў яго і з нашымі мэтрамі літаратурнаўства Адамам Мальдзісам, Уладзімірам Мархелем і Генадзею Кісялёвым. У тыя часы сустрэчы з такімі цікавымі асобамі былі для мяне падарункам. І калі яны звярталіся па дапамогу з вялікай павагай, то было і прыемна, і боязна адначасова. Менавіта дзякуючы ім я ўдасканальваў свае веды. Адыграла ролю і атрыманая ад бацькоў у спадчыну дапытлівасць. Трапіўшы ў кнігасховішча, пачаў зазіраць у кожную кніжку, часопіс і старую газету.

Так ішоў за годам год. І вось аднойчы — у 2000-м — да мяне падышоў Алег Антонавіч з прапанаваў прыняць